

необхідної умови підйому українського суспільства. Розглянуто проблеми гуманізації освіти, інженерного зокрема. Акцентується увага на недоліках сучасного інженерної освіти. Розглянуто проблему, як сьогодні ставиться питання про гуманізацію технічної освіти.

И.Ю. Соколина

ФОРМИРОВАНИЕ ГУМАНИСТИЧЕСКОГО МИРОВОЗЗРЕНИЯ БУДУЩИХ ИНЖЕНЕРОВ

В статье рассматриваются проблемы воспитания студента и развития его личностных качеств, а также проблема формирования гуманистически развитой личности как необходимого условия подъема украинского общества. Рассмотрены проблемы гуманизации образования, инженерного в частности. Акцентируется внимание на недостатках современного инженерного образования. Рассмотрена проблема, как сегодня ставится вопрос о гуманизации технического образования.

I. Sokolina

DEVELOPMENT OF HUMANISTIC IDEOLOGY AS A WAY OF RAISING OF THE UKRAINIAN SOCIETY

The article considers the problems of student upbringing and development of his personal qualities, as well as the problem of forming of humanistically development personality as a necessary condition of the Ukrainian society raising. The problems of humanization, engineering in particular, are dealt with. The attention is focused on the shortcomings of modern engineering education. The article considers the problem, how the question of humanization of technical education is raised nowadays.

Стаття надійшла до редакції 30.06.2010

УДК 351

*Стойчик Т.І.
м. Кривий Ріг, Україна*

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КВАЛІФІКОВАНОГО РОБІТНИКА - ПОТРЕБА СУЧАСНОСТІ

Як зазначається в Державній національній програмі "Освіта" (Україна XXI століття) професійна освіта спрямована на забезпечення професійної самореалізації особистості, формування її кваліфікаційного рівня, створення соціально активного, загальнокультурного, морально і фізично здорового національного виробничого потенціалу, який має посідати важливе місце у технологічному оновленні виробництва, впровадженні у практику досягнень науки і техніки [4]. Тому і серед головних завдань освіти взагалі, і професійно – технічної зокрема, суспільство висуває вимогу не тільки у формуванні фахівця, здатного професійно виконувати свою власну роботу, а і *загальнокультурної особистості*, здатної працювати в колективі, раціонально підходити до власного зростання, оцінювати та вирішувати ситуації, які виникають у процесі життєдіяльності. Тобто бути особистістю, яка має "сучасний світогляд та моральну свідомість, гармонійно поєднує професійну компетентність і громадську активність, здатна до творчої інноваційної діяльності та конструктивної праці в проблемних ситуаціях" [6].

У перекладі з латинської мови "*культура*" – це оброблення, обробка, догляд, поліпшення [7]. Спочатку це слово використовувалося стосовно до обробки й оброблення ґрунту, тобто до культури землеробства. Потім ці поняття стали використовувати для

характеристики якості життєдіяльності окремого народу і навіть цивілізації. Сьогодні мова йде про культуру спілкування, професійну культуру, художню, моральну, політичну, економічну і т.д..

Німецький філософ І. Гердер (1744-1803 р.р.) визначив культуру як "рівень людяності" і "друге народження", тому що споконвічно від народження людина не має того, що вона одержує в процесі освіти, виховання і що надалі дозволяє нам характеризувати її як людину тієї чи іншої культури [8].

Таким чином, професійно-технічна школа є одним із різновидів соціальних Інститутів (виховних, культурних), що створені в нашому суспільстві для соціалізації підростаючого покоління та передавання йому культурних цінностей людства. Де процес формування особистості підлітка, адаптування його до життя в суспільстві, здійснюється шляхом його навчання та залучення до праці, культури. Це надає учневі можливість засвоїти в певному обсязі культурні норми і цінності, щоб діяти у відповідності до них. Завдання формування особистості в системі професійно – технічної освіти має цілеспрямовано комплексний характер, оскільки тут здійснюються професіоналізація молоді, виховання кваліфікованих робітників - виконавців особливих функцій у системі суспільного розподілу праці.

Під час проведення опитування роботодавців стосовно найбільш затребуваних характеристик гірника поряд із загальноосвітніми та загальнопрофесійними знаннями, уміння і навичками замовники кадрів визначають [1]:

– когнітивні здібності – здатність переносити знання із одного виду професійної діяльності на інший, здатність вирішувати проблеми, самостійність і критичність мислення, професійна гнучкість та мобільність;

– психомоторні здібності - загальні психомоторні здібності, координація дій, витривалість, швидкість реакцій, концентрація уваги;

– персональні якості – дисциплінованість, надійність, відповідальність, оптимізм, мотивація досягнень, прагнення забезпечувати якість роботи, уміння швидко поновлювати та поповнювати знання;

– соціальні здібності – співробітництво, комунікативність, толерантність, корпоративність, справедливість.

Відповідно, зростає роль соціально - психологічних факторів, професійна освіта видозмінюється і розуміється не просто як сума знань, а як методологічна підготовка плюс комп'ютерна грамотність і певний рівень інформаційної культури. Одночасно формується нова професійна освіта і навчання "третьої" грамотності: культура спілкування, естетичне виховання, широка інтелектуальна діяльність, яка характеризує *загальну культуру людини*.

Таким чином, на нашу думку, основними аспектами щодо підготовки кваліфікованих робітників гірничого профілю можна визначити наступні:

1. Забезпечення високого рівня загальної, загальнотехнічної і професійної підготовки учнів. Зрозуміло, що з часом від зміни змісту діяльності та функцій робітника у суспільному, культурному житті та виробничій діяльності, змінюватимуться і характер та обсяг елементів кваліфікації робітника, що характеризують його знання, уміння та навички, досвід творчої діяльності.

З подальшим впровадженням комплексної механізації та автоматизації у гірничій галузі робітник все частіше потребує не стільки специфічних, скільки загальнонаукових, політехнічних (у тому числі загальнотехнічних) знань, умінь та навичок, що мають велике теоретично-прикладне значення. Адже протягом останніх років у гірничо -

видобувній галузі здійснено комплексне технічне переоснащення практично всього циклу. Характерними є автоматизація системи пуску та технологічного контролю дробильних фабрик, впровадження системи телемеханіки. Гірничі капітальні виробки здійснюються за допомогою бурових агрегатів – кареток СБКНС – 2 М, замість ручних машин ПР – 23 прийшли машини ПП - 30; електровозна відкатка перейшла від контактних електровозів 7 КР та 10 КР на більш потужні К10 та К14; одноканатні шахтні підйомні машини замінено багатоканатні і т.д. Показники ефективної діяльності робітників за таких умов значною мірою визначаються рівнем розвитку їх професійних здібностей. Більш того, на окремих етапах ефективна діяльність можлива лише за умови більш високого рівня розвитку здібностей робітників, їх широкого кругозору та високої загальної і виробничої культури. Таким чином, спостерігається тенденція наближення праці кваліфікованого робітника до праці інженерно-технічного працівника. Відмінність полягає тільки в тому, що робітник безпосередньо керує саме технікою, технологічним процесом, а інженер чи технік, як правило, людьми і вже через них - технікою та технологічним процесом. Однак на складних агрегатах і машинах ця різниця зникає, стирається.

2. Формування професійної культури майбутніх кваліфікованих робітників шляхом підвищення їх культурно - технічного рівня. Поняття «культурно-технічний рівень» містить два взаємопов'язані аспекти: професійно-технічний і культурний рівень робітника [2, 3].

Перший з них, на нашу думку, характеризується такими складовими (схема 1):

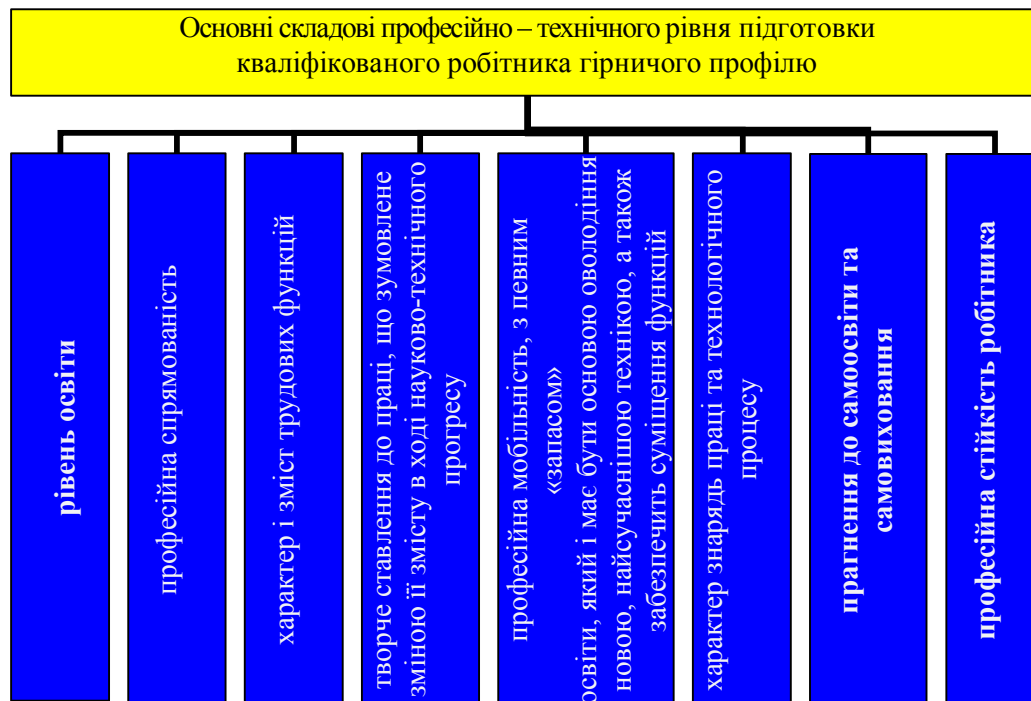

Схема 1. Основні складові професійно – технічного рівня підготовки кваліфікованого робітника гірничого профілю.

Водночас культурний рівень характеризується такими ознаками (схема 2):

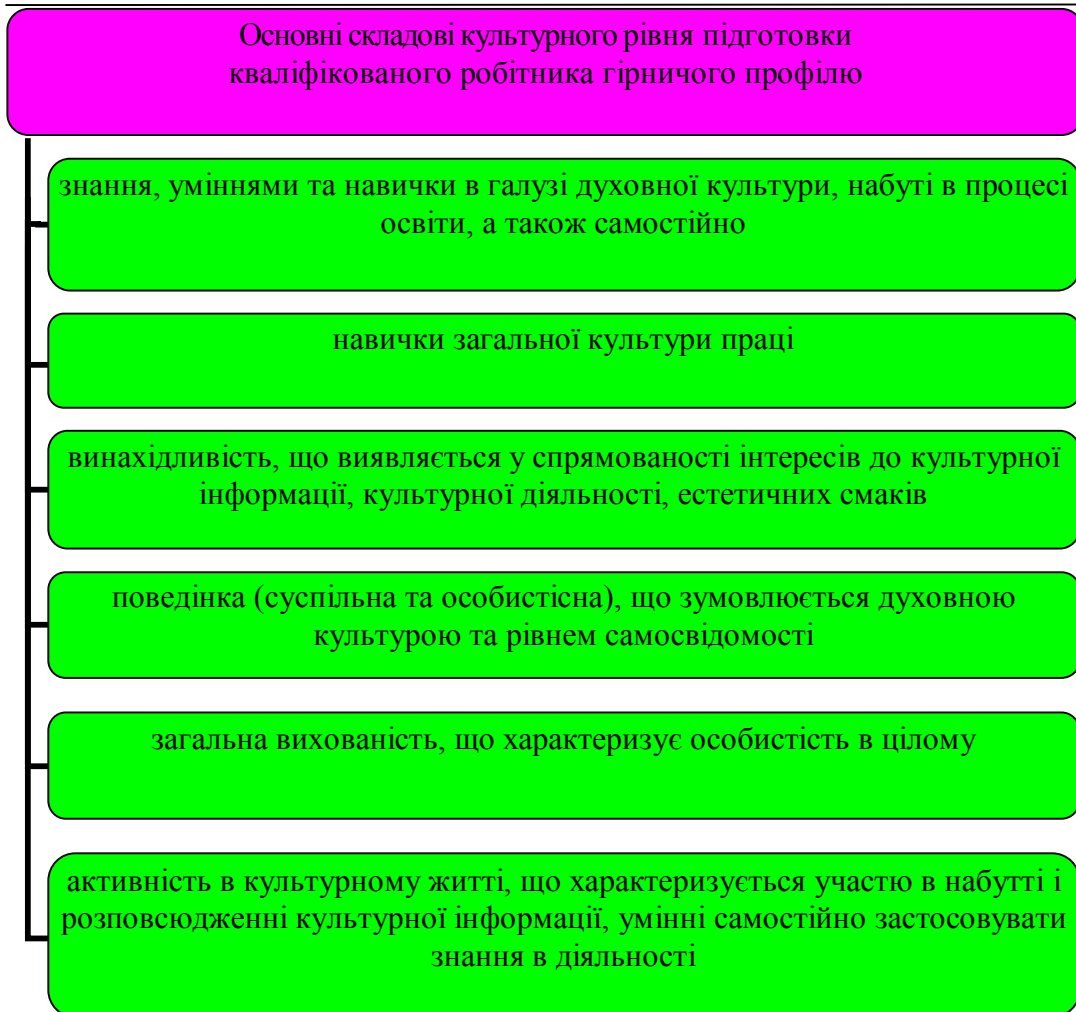

Схема 2. Основні складові культурного рівня підготовки кваліфікованого робітника гірничого профілю.

3. Виховання учнів у процесі оволодіння професією. Передбачає побудову навчально-виховного процесу на засадах демократизації і гуманізації стосунків між викладачами та учнями, а також учнівського самоврядування і співуправління з урахуванням інтересів, нахилів і здібностей учнів.

Виховна робота має великі можливості для формування в учнів національної самосвідомості, глибокої поваги до народу, його історії та культури. Нарешті, сама праця має велике виховне значення. Праця і виховання повинні перебувати в нерозривній діалектичній єдності, що забезпечить позитивну спрямованість і дієвість усіх якостей особистості [5].

Отже, процеси навчання і виховання у професійно-технічних навчальних закладах повинні поєднувати загальну мету - формування всебічно розвиненої, високопрофесійної та загальнокультурної людини як особистості та найвищої цінності суспільства.

Список літератури: 1. Актуальні питання підготовки кваліфікованих робітничих кадрів для промисловості: Матеріал і документи Всеукраїнського семінару – наради (м. Донецьк, 22 – 23 листопада 2006 року). Київ, МОН України, 2007. – 140 с. 2. Батышев С Я. Реформа профессиональной школы: опыт, поиск, задачи, пути реализации. - М.: Высш. шк., 1987. – 343 с. 3. Вопросы взаимосвязи общей и профессиональной подготовки молодых рабочих / Под ред. М.И. Махмутова. – М.: Высшая школа, 1982. – 45 с. 4. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ століття). – К.: Райдуга, 1994. – 62 с. 5. Педагогічна книга майстра виробничого навчання:

Навч. - метод. посібник / За ред. Н. Г. Ничкало - К.: Вища шк., 1992.-334 с. 6. Семиченко В.А. Пріоритети професійної підготовки: діяльнісний чи особистісний підхід? // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, перспективи: Монографія / За ред. І.А. Зязюна. – Київ: Вид-во “Віпол”, 2000. – 636 с. 7. Философская энциклопедия. – М.: Советская энциклопедия, 1964.–592 с. 8. Философия культуры. Становление и развитие. /Под ред. М.С. Кагана и др. – СПб: ИЛ, 1998. – 448с.

Т.І. Стойчик

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ КВАЛІФІКОВАНОГО
РОБІТНИКА - ПОТРЕБА СУЧАСНОСТІ**

В статті розглянуто питання формування професійної культури кваліфікованого робітника в процесі підготовки у професійно – технічному навчальному закладі з урахуванням вимог сучасного виробництва та потреб суспільства.

Т.И. Стойчик

**ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ
КВАЛИФИЦИРОВАННОГО РАБОЧЕГО - ПОТРЕБНОСТЬ СОВРЕМЕННОСТИ**

В статье рассмотрены вопросы формирования профессиональной культуры квалифицированного рабочего в процессе подготовки в профессионально – техническом учебном заведении с учетом современного производства и требований общества.

T.I Stoychik

**FORMATION OF PROFESSIONAL CULTURE SKILLED WORKER - THE
NEEDS OF MODERN**

In article the question of formation of professional culture of the qualified employee in the course of preparation in professional technical educational institution with the account of requirements of a society is considered.

Стаття надійшла до редакції 5.06.2010